

TARİHİN İÇİNDEN
MÜFETTİŞLERLE İLGİLİ MECLİS ZABITLARINA YANSIYAN GÖRÜŞ VE DÜŞÜNCELER (1)
Hazırlayan: Dr. Şafak BAŞA, Mülkiye Başmüfettişi

Meclisin Hakkâri Mebusu Mazhar Müfid Bey'in 22 Şubat (1337) 1921 tarihli bütçe görüşmelerinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde yaptığı konuşmadan bir kesit:

“... Şimdi gelelim efendiler müfettişlik meselesine. Bendeniz zannediyorum ki şahıslardan sarfinazar müfettişliğin lüzumu vardır (...) Suat Beyefendi buyurdular ki, müfettişlerin vazifesi iki kısımdır. Doğrudur. Memleketin coğrafi, etnoğrafi, bilmem bazı ahvaline dair rapor vermek vazifeleri vardır. Fakat Suat Beyefendi biraderimizin dediği gibi, bu müfettişlerin içerisinde bu vazifeyi ifa edecek hiçbir müfettiş yok değildi, vardı. Ben gördüm vardı (...) Bendeniz bahtiyarım ki öyle bir mülkiye müfettişi gördüm. Efendim, demek oluyor ki, bu kıymeti haiz değildir diye müfettişliği lağvetmek doğru değildir (...) Gelelim ikinci meseleye; teftiş evet bu şekilde hakikaten hiç faydesi yoktur. Eğer Dâhiliye Vekâleti Heyeti Teftişyesinden hizmet bekliyorsa, bir mütallaai kasırane olmak üzere arz edeyim: Maliyenin istihdam ettiği müfettişler hakkındaki ahvali tatbik etmek lazım gelir ki, bir zaman İstanbul Dâhiliyesi de bunu tatbik etmişti. Fakat tadbik edemediler, malum olan ahvalden dolayı. Malumualiniz onlar maliye müfettişlerine birer mıntika ayırır, onlar giderler. Her sene üçü veyahut ikisi oraya giderler, teftişat icra ederler. Aynı surette bu usulü bizim mülkiye müfettişlerine de tatbik edersek; böyle bir mutasarrıf, bir valinin şikâyeti üzerine değil; bir mıntika tayin edip de oraya mülkiye müfettişleri gönderilirse zannederim faydası görülür. Bunu nereden biliyorsun diyeceksiniz bittecrübe arz edeceğim (...) Bir kazaya bir müfettiş giderse elbette kaymakam biraz düşünür. Sık sık bir sancağa bir müfettiş giderse mutasarrıf da düşünür. Fakat eskisine dönmesin ha! Vali düşünmez, müfettiş sual soramaz. Çünkü herifler böyleydi. Eski mülkiye müfettişleri, mülkiye nizamnamesini, talimatını okursanız valilere sual sorması uzun iştir. Zaten valilere sormak haddimi! (bir mebusun “maiyetidir” şeklinde araya girmesi üzerine devamla) Hayır efendim, maiyeti olmasa bile ben orada vali iken mülkiye müfettişi geldi mi (Het, kovun şu herifi) derim. Derdini anlatamaz. İş vali olmada, doğrusu bu böyle olmuştur. Mesela ben biliyorum bir vali mülkiye müfettişini tahtelhıfız İstanbul’a atıverdi. Ses çıkmadı (...) Bitlis de vali idim. Altmış günde telgrafla cevap alırdım. Nereye gelecek müfettiş oraya? (...) Bizde yalnız küçük memurlarımız mesul olduğu için bu tarzda tabii mülkiye müfettişliği yapılırsa tabii valiler teftişten dur olursa, onlara teftiş şamil olmazsa bittabi olamaz. Fakat biz biliyoruz. Müfettiş şunu yapamamış şöyle (...) Bunu lağvedelim mi? Hayır lazımdır. Fakat bu kelimenin delalet ettiği ruh mana ne ise onu yapacak bir talimat ve nizamname olmalı ve bihakkın teftiş edilmeli. Binaenaleyh netice, müfettişlik lağvedilemez. Hayır, mutlaka lağvedeceğiz dersiniz onun için de arz edeyim ki; bizim müzakere ettiğimiz 1336 bütçesidir. Tabii şimdiye kadar istihdam edilen müfettişler maaşlarını, harcırahlarını almışlardır. Arkadaşlar; 1337 senesi için diyorum ki, bir Teşkilatı Esasiye Kanunumuz vardır, bittabi o tatbik edilecek. O Teşkilatı Esasiye Kanunu acaba bu gibi müfettişlere lüzum göstermeyecek mi? Bu da 1337 bütçemizde mevzuu münakaşa olabilir. Binaenaleyh şimdiden 1337 senesinin müfettişlerini lağvedelim demeyi (...) doğru bulmuyorum ve diyorum ki, 1337 senesi bütçesi geldiği zaman lağ mı edeceğiz, etmeyecek miyiz? Teşkilatı Esasiye Kanunu görelim, ondan sonra karar verelim. Yoksa Teşkilatı Esasiye Kanunu daha tatbik edilmeden ve 1337 bütçesi gelmeden bunun ilgasını doğru bulmuyorum”

(TBMM Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İçtima Senesi: 1, Cilt: 8, Sayfa: 366-368, İ: 155, C: 2).